

Nädala- kommentaar

19/2021

Kas tööstus saab tuule tiibadesse?

Kui tavapäraselt kasvavad eurodes mõõdetav kaubaeksport ja tootmiskahtu arvestav tööstustoodang käsikäes, siis kiire toorainehindade inflatsioon on need kaks näitajat lahku viinud. Madal võrdlusbaas ja tööstusettevõtete optimism viitavad aga sellele, et edaspidi on oodata tubli tõusu mõlemalt.

Eksporti on vedanud kütuseäri

Lõppeval nädalal avaldatud märtsi ekspordistatistika näitab esmapilgul enneolematult häid tulemusi. Värske andmete põhjal kasvas eksport märtsis 19%. Kui kõrvale jätta re-eksport ehk siis need kaubad, mis Eestisse sisse tuuakse ja peagi teise riiki edasi viiakse, siis Eesti omatoodangu eksport kasvas märtsis aastaga lausa 28%. Tegelikult oli Eesti ekspordi jaoks esimene kvartal tervikuna enneolematult hea. 2021. aasta esimese kolme kuu jooksul suurenes Eestis toodetud kaupade eksport aastases võrdluses 19%. Millega taolist ekspordibuumi selgitada?

Alustuseks baasefekt. 2020. aasta esimeses kvartalis oli Eesti eksport ligi 7% languses ja selle madala taseme ületamine pole tänastes majandusoludes keeruline. Väike abi oli ka ühest täiendavast tööpäevast selle aasta esimeses kvartalis. Ent peamine on suure ekspordikasvu puhul olnud üksikute sektorite väga suur panus, muuhulgas nende toodangu hinnakasv maailmaturul. Nimelt andis pea kaks kolmandikku kogu esimese kvartali ekspordikasvust mineraalsete toodete kaubagrupp, mille all suuresti kaubeldakse erinevate kütuste ja õlidega. Et samal ajal Eesti põlevkivitööstuse toodang kahanes, siis pole tegemist ilmselt kodumaiste maavarade väärindamisega, vaid kasv peegeldab blendimisäri suuremaid mahte, kus imporditud kütused ja õlid teatud keemiliste lisandite lisamise järel taas Eestist välja eksporditakse. Hoolimata väga suurtest mahtudest on selle tegevusala mõju Eesti majandusele kui tervikule kahjuks küll kaduvväike. Lisaks suurematele mahtudele on kütuseeksporti eurodes paisutanud ka nafta hinnatõus. Kui eelmise aasta esimeses kvartalis oli Brenti naftabarreli hind keskmiselt 50 dollari juures, siis sel aastal oli see tõusnud juba 60 dollarini.

Ka teised kaubagrupid, mille eksport esimeses kvartalis kasvas, on tihedalt seotud toorainete ja nende hinnatõusuga. Ehkki suurusjärgu võrra väiksem, ent oluliselt teine

panustaja ekspordikasvu oli puittoodete väljavedu, mis eurodes suurenes aastaga enam kui 20% võrra. Samas oli esimeses kvartalis aastatagusega võrreldes umbes 15% kõrgem ka kuuse- ja männipalgi hind. Suurima panuse puiduekspordi kasvu andis puitgraanulite väljaveo suurenemine, kuid tublilt panustas ka erineva saematerjali müük.

Kiiret kasvu näitas esimeses kvartalis veel erinevate metalltoodete väljavedu, samuti elektroonikatoodete eksport. Ka nende puhul on nõudlus olnud sellel aastal väga kõrge ja kaupade hinnad hüppeliselt tõusnud.

Tööstustoodang on kesine, ent ettevõtjate optimism aegade kõrgeim

Ekspordist palju tagasihoidlikumad on olnud tööstustoodangu kasvunumbrid. Kuigi Eesti tööstustoodangust läheb valdav osa ekspordiks ja tavapärestes oludes liiguvad need käsikäes, siis kahe näitaja erisuseks on asjaolu, et üks möödab eurosid ja teine „mahtu“, proovides hinnamuutuse mõju statistikast eemaldada. Seetõttu on hoopis teist laadi ka sealsed numbrid. Erinevalt ekspordist, tööstustoodang selle aasta esimeses kvartalis hoopis langes 2,5% võrra. Selle peamine põhjus oli nigel veebruarikuu, kui aastases võrdluses vähenes tööstustoodang 8%. Õnneks paranes olukord märtsis, kui töötleva tööstuse tootmiskaht juba 5% suurust kasvu näitas.

Kuigi Eesti ekspordi üks suurimaid kasvatajaid on olnud elektriseadmete müük, siis tööstustoodangu kasvu on pidurdanud just elektroonika- ja elektriseadmetööstuse oluliselt vähenenud tootmiskaht. Kuigi koroonakriis on elektroonika järele nõudlust globaalselt pigem kasvatanud, siis väikeses Eestis mõjutab riiklikku statistikat juba ühe ettevõtte käekäik ja ärispetsiifika. Kindlasti võib tänases situatsioonis olla probleemiks ka tootmissisendite kättesaadavus, mis tootmiskahtude tõstmisele piirid seab. Ootamatult nigel on olnud ka toiduainetööstuse käekäik. Esimeses kvartalis on sektori tootmiskaht aastases võrdluses lausa 9% väiksem. Siiski on langustempo liikunud alanevas joones.

Õnneks on ka positiivset – tegelikult leidub hulk olulisi tööstusharusid, kus tootmiskaht on tublisti suurenenud. Nii on väga olulise puidutööstuse tootmiskaht kasvanud esimese kvartali jooksul pea 9%, suur metallitööstus on panustanud 2% tõusuga, pisut väiksemad keemiatööstus 5% ja haagiste tootmine 13% kasvuga.

Ehkki tööstustoodangu näitaja on tervikuna olnud kesine, ei saa kuidagi mööda vaadata tööstusettevõtete enneolematult kõrgeist kindlustundeindikaatorist. Vähemalt ettevõtjate enda hinnangul näikse käimas olevat tõeline tööstuse kuldaeg.

Konjunktuuriinstituudi poolt koostatav tööstusettevõtete kindlustundeindeks oli aprilli seisuga tõusnud 14,7 punkti tasemele, mis on kõrgeim alates 2007. aastast! Loodame, et need positiivsed ootused peagi rammusates kasvunumbrites ja Eesti majandusse volavates eurodes väljenduvad.